

# 5

## 4,000 ปีมาแล้ว คนที่สูง-ที่ราบ บรรพชนคนอีสาน

4,000 ปีมาแล้ว ชุมชนหมู่บ้านปลูกข้าวเหนียวกระจายอยู่ทางต้นน้ำมูล-ชีบริเวณอีสานใต้ แอ่งโคราช เช่น บ้านโนนวัด อ. โนนสูง จ. นครราชสีมา และบริเวณอีสานเหนือ แอ่งสกลนคร เช่น บ้านเชียง อ. หนองหาน จ. อุดรธานี ฯลฯ

พบหลักฐานการทำเกษตรกรรม ปลูกและกินข้าวเหนียว ทำภาชนะดินเผา ทอผ้า ต้มเกลือ และรู้จักเทคโนโลยีถลุงโลหะ เช่น สัมฤทธิ์ เหล็ก ฯลฯ หนาแน่นทางทุ่งกุลาร้องไห้ มีระบบความเชื่อคือศาสนาผี นับถือสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ เช่น งู กบ หมา ฯลฯ มีพิธีทำศพ ใช้แคนเป่า เป็นเสียงสื่อสารกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ยกย่องผู้หญิงเป็นหัวหน้าพิธีกรรมทางศาสนา เช่น หมอผี คนทรง ฯลฯ และเป็นหัวหน้าเผ่าพันธุ์ มีแบบแผนการปกครองเป็นระเบียบแล้ว

คนเริ่มตั้งหลักแหล่งแล้วปลูกเพิงอยู่อาศัยอย่างง่ายๆ ด้วยไม้ไผ่ และมุงด้วยใบไม้ทั่วไป หลังจากนั้นก็ทำให้แข็งแรงขึ้นเป็นกระท่อมหรือทับบริเวณที่ราบในหุบเขา นานเข้าก็รวมอยู่ด้วยกันเป็นหมู่แล้วมีบุคคลสำคัญเป็น “หัวหน้า” มีที่ฝังศพของตระกูลหัวหน้าเป็นแหล่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ถ้ำและเพิงผา ฯลฯ แล้วมีพิธีฝังศพหรือพิธีกรรมเกี่ยวกับความตายด้วย

แต่คนไม่ได้หยุดร่อนเร่เนजरพร้อมกันทั้งหมด ฉะนั้นจึงยังมีบางพวกบางกลุ่มที่ล่าหลัง ยังคงร่อนเร่แสวงหาอาหารตามธรรมชาติต่อไปอีก

ครั้นผ่านไปจนช่วงเวลาราว 4,000 ปีมาแล้ว คนบางกลุ่มบางเหล่าบางเผ่าพันธุ์ตั้งหลักแหล่งอยู่รวมกันเป็นชุมชนหมู่บ้านตามวิถีธรรมชาติ แล้วค่อยๆ มีมากขึ้นเรื่อยๆ กระจัดกระจายไปตามหุบเขาและทุ่งราบต่างๆ ห่างไกลกัน ทั้งภาคกลาง ภาคใต้ ภาคอีสาน โดยเฉพาะภาคเหนือมีในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ฯลฯ

คนพวกนี้รู้จักปลูกสร้างที่อยู่อาศัยเป็นเครื่องผูก มีเสาสูง รู้จักปลูกข้าว ทำน่าน้ำท่วม ทอผ้า เลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ฯลฯ แต่งเครื่องมือหินด้วยการขัดผิวให้เรียบ ทำภาชนะใช้สอยด้วยดินเผา แล้วมีเครื่องรางประดับร่างกาย เช่น ลูกปัดดินเผา ลูกกระพรวนดินเผา ฯลฯ รู้จักทอผ้าอย่างง่ายๆ คล้ายผ้าฝ้าย-ไหม

พันธุ์ข้าวสมัยนี้ยังเป็นพันธุ์ข้าวป่าเมล็ดป้อมอยู่ในตระกูลข้าวเหนียว

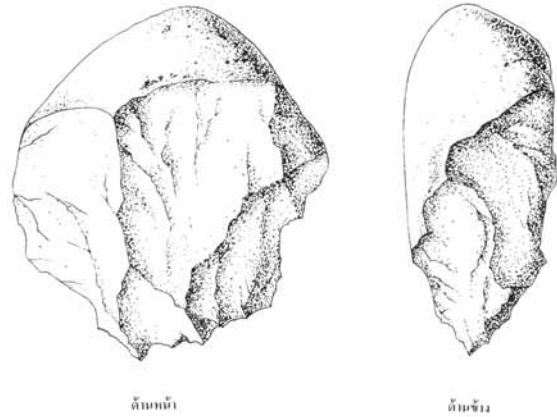
เมื่อมีผู้ล้มหายตายจากก็มีพิธีทำศพ เอาคนตายไปฝังดิน ตกแต่งซากศพด้วยดินสีแดง แล้วเอาสิ่งของเครื่องใช้บางอย่างฝังรวมไปด้วย เช่น ภาชนะดินเผา ฯลฯ ที่ฝังศพถือเป็นเขตศักดิ์สิทธิ์กลางของชุมชน จัดไว้ฝังศพหัวหน้าเผ่าพันธุ์และเครือญาติเท่านั้น ในหลุมศพจึงพบสิ่งของที่แสดงความมั่งคั่งและอำนาจฝังรวมอยู่ด้วย

### บรรพชนคนพื้นเมืองดั้งเดิมของอีสาน

ไม่มีหลักฐานชี้ชัดว่าบรรพชนคนอีสานพวกแรกเหล่านี้เป็นคนกลุ่มไหน? เผ่าพันธุ์ใด? แต่อย่างน้อยเป็นคน 2 พวก คือ

พวกที่สูงอยู่บริเวณป่าเขาลำเนาไพร กับพวกที่ราบอาศัยบริเวณที่ราบลุ่มในหุบเขา พวกที่สูงมีความรู้และชำนาญในการถลุงโลหะ ส่วนพวกที่ราบมีความรู้และชำนาญการทำนาปลูกข้าวในที่ลุ่ม

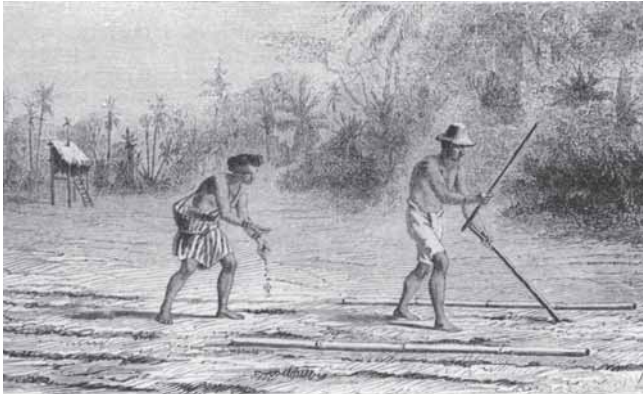
ทั้งสองพวกนี้มีการแลกเปลี่ยนสิ่งของกันตลอดเวลา จนถึงระยะเวลาหนึ่งพวกที่สูงก็ลงมาอยู่ที่ราบ แล้วผสมกลมกลืนกันทางสังคมและวัฒนธรรมของพวกที่สูงกับที่ราบ มีร่องรอยอยู่ในนิทานปรัมปราหลายเรื่อง อีกนานต่อมาก็มีคนเรียกพวกพวกผสมผสานกันว่าชาวสยาม



เครื่องมือหินประเภทสับตัดทำจากหินควอตไซต์ พบที่หน้าเพิงผาลำปางสมัยถ้ำช้างสี ขนาดกว้าง 7 เซนติเมตร ยาว 9 เซนติเมตร (ภาพจากหนังสือ **เมืองอุบลราชธานี**, กรมศิลปากร จัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2532)



เพิงผาลำปางสมัยถ้ำช้างสี (ถ้ำตาลาว) บ้านไทรงาม ต. ไทรงาม อ. เขมราฐ จ. อุบลราชธานี



“เฮ็ดไฮ่” ใช้ไม้ไผ่ปลายแหลมแทงดินเป็นรู แล้วหยอดเมล็ดพืชข้าวปลูกลงรูดินที่แทงไว้ ดายเส้นนี้ชาวยุโรปเขียนรูปคนพื้นเมืองแถบสองฝั่งโขง ภาพนี้เขียนโดย M. Mouhot พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1864 (พ.ศ. 2407) (ภาพจากหนังสือ **Travels in Siam, Cambodia and Laos 1858-1860. Henri Mouhot.** Oxford University Press, 1989.)